FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT PHILIPPE LÉGER

fremsat den 20. januar 2000 *

1. Den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse vedrører direktiv 79/112/EØF om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler bestemt til den endelige forbruger samt om reklame for sådanne levnedsmidler [1] (herefter »direktiv 79/112«).

Oberlandesgericht Köln (Tyskland) ønsker at få oplyst, hvorvidt anvendelsen af begrebet »naturrein« (naturren) på en marmelade, der indeholder geleringsmidlet pektin samt spor af bly, cadmium og pesticider, kan vildlede køberen med hensyn til levnedsmidlets beskaffenhed.

I — Den retlige baggrund

Direktiv 79/112 [2]

2. Direktiv 79/112 indeholder de generelle regler om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler bestemt til den endelige forbruger.

3. Artikel 2, stk. 1, i direktivet bestemmer følgende:

»Mærkningen og dennes nærmere udformning må ikke:

a) være af en sådan art, at den vildleder køberen, især:

i) med hensyn til levnedsmidlets beskaffenhed, og især dets art,

* Originalsprog: fransk.

1 — Rådets direktiv af 18.12.1978 (EFT 1979 L 33, s. 1), som sidst ændret ved Kommissionens direktiv 1999/10/EF af 8.3.1999, som indeholder ændringer til bestemmelserne i artikel 7 i direktiv 79/112 (EFT L 69, s. 22).

2 — Sagsakterne for Domstolen indeholder ingen oplysninger om tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen. Med henblik på at fastslå, hvilken affattelse af direktiv 79/112 der skal finde anvendelse i sagen, henholder jeg mig derfor til datoen for forelæggelseskendelsen, nemlig den 2.12.1998. På dette tidspunkt fandt direktiv 79/112 anvendelse i sin ændrede affattelse, senest ved Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 97/4/EF af 27.1.1997 (EFT L 43, s. 21).

identitet, egenskaber, sammensætning, mængde, holdbarhed, oprindelsessted eller det sted, hvor levnedsmidlet kommer fra, fremstillings- eller frembringelsesmåde

ii) ved at tillægge det pågældende levnedsmiddel virkninger eller egenskaber, som det ikke har

iii) ved at give denne indtryk af, at det pågældende levnedsmiddel har særlige egenskaber, når alle lignende levnedsmidler har samme egenskaber

[...]«

4. I artikel 3, stk. 1, i direktiv 79/112 bestemmes, at:

»Mærkning af levnedsmidler skal på de betingelser og med forbehold af de undtagelser, der er fastsat i artikel 4-14, kun omfatte følgende obligatoriske oplysninger:

1) varebetegnelse

2) ingrediensliste

[...]«

5. Artikel 6, stk. 5, litra a), i direktiv 79/112 lyder således:

«Ingredienslisten består i en opregning af samtlige ingredienser i levnedsmidlet efter aftagende vægt henført til fremstillingstidspunktet. Den indledes af en passende angivelse, hvori indgår ordet 'ingredienser'.«

6. Artikel 15 i direktiv 79/112 bestemmer, at:

»1. Medlemsstaterne kan ikke ved anvendelse af ikke-harmoniserede nationale bestemmelser, som opstiller regler for mærkning af og præsentationsmåde for bestemte levnedsmidler eller levnedsmidler i almindelighed, forbyde handel med levnedsmidler, som er i overensstemmelse med de regler, der er fastsat i dette direktiv.

2. Stk. 1 finder ikke anvendelse på ikke-harmoniserede nationale bestemmelser, der er begrundet i hensyn til:

[...]

— bekæmpelse af bedrageri, under forudsætning af at disse bestemmelser ikke vil kunne hæmme anvendelsen af de definitioner og regler, der er fastsat i dette direktiv

[...]«

Den tyske lovgivning

7. Artikel 17 i Lebensmittel- und Bedarfsgegenständegesetz (den tyske lov om levnedsmidler og almindelige forbrugsgoder, herefter »LMBG«) indeholder bestemmelser, der skal beskytte forbrugeren mod risikoen for vildledning.

8. Artikel 17, stk. 1, punkt 4, i denne lov forbyder:

»ved salg af levnedsmidler, der indeholder tilsætningsstoffer eller rester af stoffer, som er tilladt i henhold til §§ 14 og 15 [...] at anvende betegnelser eller andre angivelser, der tyder på, at de er naturlige, naturrene ('naturrein') eller fri for rester eller skadelige stoffer;« [3]

9. I henhold til artikel 17, stk. 1, punkt 5, i LMBG er det ligeledes forbudt »at sælge levnedsmidler [...] under en vildledende betegnelse eller angivelse eller ved en vildledende præsentationsmåde [...]«

10. I øvrigt bestemmes det i § 47a, stk. 1, i LMBG, at:

»de af denne lov omfattede produkter, som er lovligt fremstillet og bragt i omsætning i

3 — Artikel 14 i LMBG forbyder salg af plantebeskyttelsesmidler, kunstgødning og ikke-tilladte pesticider. Artikel 15 i LMBG forbyder salg af foderstoffer, der indeholder stoffer med farmakologisk virkning (punkt 11 i indlæg afgivet af sagsøgte i hovedsagen).

en anden af Det Europæiske Fællesskabs medlemsstater [...] kan indføres og bringes i omsætning i Tyskland, selv om de ikke opfylder forskrifterne i levnedsmiddellovgivningen i Forbundsrepublikken Tyskland. Første punktum gælder ikke for produkter, som

1. ikke overholder forbuddene i §§ 8, 24 eller 30, eller

2. ikke overholder retsforskrifter, der er fastsat til beskyttelse af sundheden, for så vidt det ikke ved en af Forbundsministeriet truffet generel beslutning er bekendtgjort i Bundesanzeiger, at produkterne kan sælges i Forbundsrepublikken Tyskland«.

II — De faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

11. Selskabet Adolf Darbo AG (herefter »Darbo«) har hjemsted i Østrig. Selskabet sælger både i denne medlemsstat og i Tyskland en jordbærmarmelade under mærket »d'arbo naturrein« og den nærmere betegnelse »Garten Erdbeer« (havejordbær).

12. Etiketten på marmeladeemballagen indeholder følgende angivelser:

»*Familien Darbo begyndte at fremstille marmelade i 1879. Også i dag fremstilles Darbo-marmelade efter en nedarvet tyrolsk opskrift. Den fremstilles under forsigtig opvarmning og omrøring. Herved bevares værdifulde vitaminer og den naturlige frugtaroma.*

Darbo AG, 6135 Stans
Tyrol, Østrig

HAVEJORDBÆR

Marmelade ekstra

Fremstillet af mindst 50 g frugter pr. 100 g. Sukkerindhold i alt 60 g pr. 100 g. Opbevares køligt efter åbning. Ingredienser:
jordbær, sukker, koncentreret citronsaft, geleringsmidlet pektin.

---

450 g«

13. Den af Darbo fremstillede marmelade indeholder geleringsmidlet pektin. Det fremgår af forelæggelseskendelsen [4], at dette består af »en ekstrakt af fortyndede syrer, der hovedsagelig hidrører fra den indvendige del af citrusfrugtskaller, frugtrester eller sukkerroesnitter«.

14. Endvidere indeholder den omtvistede marmelade spor eller rester af følgende stoffer: < 0,01 mg/kg bly, 0,008 mg/kg cadmium samt 0,016 mg/kg procymidon (pesticid) og 0,005 mg/kg vinclozolin (pesticid).

15. I Østrig er betegnelsen »naturrein« på Darbo-marmeladens emballage godkendt i henhold til Österreichisches Lebensmittelbuch (den østrigske levnedsmiddellov). Denne lov bestemmer [5]:

»Når marmelade ekstra og let marmelade i stedet for af levnedsmiddelsyrer og disses salte udelukkende fremstilles under anvendelse af frisk eller fysisk konserveret citronsaft (citronsaftkoncentrat) og uden dextrinmaltose, kan det forsynes med betegnelsen 'naturrein'. Uanset pakningens størrelse bliver disse produkter ikke kemisk konserveret.«

16. I Tyskland har Verein gegen Unwesen in Handel und Gewerbe Köln eV (en forening til bekæmpelse af illoyal konkurrence, herefter »Verein«) nedlagt påstand om, at det forbydes Darbo at anvende betegnelsen »naturrein«. Verein finder, at denne betegnelse af tre grunde er i strid med bestemmelserne i artikel 17, stk. 1, punkt 4 og 5 i LMBG.

For det første er geleringsmidlet pektin et tilsætningsstof, som forbrugeren ikke forventer at finde i marmeladen på grund af angivelsen »naturrein«. Dernæst kan angivelsen »naturrein« vildlede forbrugeren, idet luften og jorden er forurenet på det sted, frugten i marmeladen hidrører fra. Endelig kan det omtvistede produkt ikke betegnes som »naturrein«, når der heri findes rester af bly, cadmium og pesticider.

17. Darbo har for den forelæggende ret bestridt, at angivelsen »naturrein« er vildledende.

Darbo gør gældende, at forbrugeren i betragtning af jord- og luftforureningen må forvente, at der findes sundhedsfarlige stoffer i levnedsmidler. Endvidere må forbrugeren vide, at det er umuligt at fremstille marmelade uden geleringsmiddel, og

4 — S. 2 i den danske oversættelse.

5 — *Österreichisches Lebensmittelbuch* (herefter »ÖMLB«), tredje udgave, kapitel B 5 »Marmelade og andre produkter fremstillet af frugter«, fastsætter, hvilke betingelser der gælder for salg af »marmelade ekstra« under betegnelsen »naturrein«. Den nævnte bestemmelse er artikel 24 i ÖMLB (punkt 2 i den østrigske regerings indlæg og punkt 13 i Darbo's indlæg).

pektin er et velkendt geleringsmiddel. Desuden mener Darbo, at selskabet må kunne sælge sin marmelade i Tyskland i medfør af LMBG's § 47a, stk. 1, og EF-traktatens artikel 30 og 36 (efter ændring nu artikel 28 EF og 30 EF), eftersom dette levnedsmiddel lovligt fremstilles og sælges i Østrig under mærket »d'arbo naturrein«.

III — Det præjudicielle spørgsmål

18. Da Oberlandesgericht Köln er i tvivl om rækkevidden af direktivets artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i), har retten besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er det i strid med bestemmelsen i artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i), i direktivet om mærkning, hvis en marmelade, der er fremstillet i et medlemsland (Østrig), og som dér og i et andet medlemsland (Forbundsrepublikken Tyskland) sælges under angivelsen 'naturrein', indeholder geleringsmidlet pektin og < 0,01 mg/kg bly (AAS), 0,008 mg/kg cadmium (AAS) samt pesticider, nemlig 0,016 mg/kg procymidon og 0,005 mg/kg vinclozolin?«

IV — Indledende bemærkninger

19. I sit skriftlige indlæg [6] har Darbo gjort gældende, at det af Oberlandesgericht Köln forelagte spørgsmål er upræcist. Darbo har anført, at den foreliggende sag bør undersøges under hensyntagen til bestemmelserne i traktatens artikel 30. Følgelig foreslår Darbo at omformulere det præjudicielle spørgsmål med henblik på at afgøre, om forbuddet mod at sælge den omtvistede marmelade i Tyskland under betegnelsen »d'arbo naturrein« — et forbud som følge af artikel 17, stk. 1, punkt 4 og 5, i LMBG — er en foranstaltning med tilsvarende virkning, der kan begrundes i uomgængeligt nødvendige hensyn til forbrugerbeskyttelsen.

20. Hertil har jeg tre bemærkninger.

21. *For det første* synes det af Darbo fremsatte forslag vanskeligt foreneligt med den nationale rets konstateringer.

Oberlandesgericht Köln fastslog i forelæggelseskendelsen [7], at anvendelsen af beteg-

6 — Punkt 9.

7 — S. 5 i den danske oversættelse.

nelsen »naturrein« faktisk var i strid med artikel 17, stk. 1, punkt 4, i LMBG. Imidlertid anførte den, at salg af den omtvistede marmelade uanset forbuddet skulle tillades i Tyskland i henhold til § 47a, stk. 1, i LMBG, såfremt den var lovligt fremstillet og bragt i handelen i Østrig. Med forelæggelseskendelsen ønsker Oberlandesgericht Köln at få undersøgt, om denne betingelse er overholdt: Den ønsker at sikre sig, at artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i), i direktiv 79/112 ikke er til hinder for, at den omtvistede marmelade lovligt fremstilles og sælges i Østrig under betegnelsen »naturrein«. Det følger heraf, at den nationale ret ikke stiller spørgsmålstegn ved foreneligheden mellem den tyske lovgivning og traktatens artikel 30.

22. *For det andet* skal det erindres, at det efter fast praksis udelukkende tilkommer den nationale ret på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen [8]. Artikel 177 i EF-traktaten (nu artikel 234 EF) gør det således ikke muligt for Domstolen at bedømme grundene til fortolkningsanmodningen [9].

23. *For det tredje* mener jeg ikke, at den af Darbo foreslåede omformulering under nogen omstændigheder vil kunne have indflydelse på besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål.

I relation til bestemmelserne i traktatens artikel 30 og 36 har Domstolen gentagne gange undersøgt, hvorvidt det i den omtvistede nationale lovgivning indeholdte formål om forbrugerbeskyttelse kan opnås ved andre foranstaltninger, som er mindre restriktive for den frie vareudveksling end et forbud mod salg af det pågældende levnedsmiddel [10]. I denne henseende har Domstolen fastslået, at »EF-traktatens artikel 30 er til hinder for nationale bestemmelser, der af forbrugerbeskyttelseshensyn forbyder markedsføring af fødevarer, der lovligt er fremstillet og markedsført i en anden medlemsstat, når forbrugerbeskyttelsen er sikret gennem en *mærkning i overensstemmelse med bestemmelserne i Rådets direktiv 79/112/EØF* [...]« [11].

8 — Jf. navnlig dom af 27.10.1993, sag C-127/92, Enderby, Sml. I, s. 5535, præmis 10, af 3.3.1994, forenede sager C-332/92, C-333/92 og C-335/92, Eurico Italia m.fl., Sml. I, s. 711, præmis 17, af 7.7.1994, sag C-146/93, McLachlan, Sml. I, s. 3229, præmis 20, og af 16.7.1998, sag C-264/96, ICI, Sml. I, s. 4695, præmis 15.

9 — Jf. bl.a. dom af 19.12.1968, sag 13/68, Salgoil, Sml. 1965-1968, s. 553, org. ref.: Rec. s. 661, på s. 672, og af 26.11.1998, sag C-7/97, Bronner, Sml. I, s. 7791, præmis 17.

10 — Jf. f.eks. dom af 10.11.1982, sag 261/81, Rau, Sml. s. 3961, navnlig præmis 17, og af 12.3.1987, sag 176/84, Kommissionen mod Grækenland, Sml. s. 1193, navnlig præmis 29.

11 — Dom af 9.2.1999, sag C-383/97, Van der Laan, Sml. I, s. 731, punkt 1 i domskonklusionen (min fremhævelse).

I den foreliggende sag har det af Oberlandesgericht Köln forelagte spørgsmål et lignende formål: Det vedrører netop overensstemmelsen mellem mærkningen af den omtvistede marmelade og bestemmelserne i direktiv 79/112.

24. Derfor mener jeg ikke, at der er grund til at omformulere det præjudicielle spørgsmål som foreslået af Darbo.

V — Besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål

25. Den nationale ret ønsker nærmere bestemt oplyst, hvorvidt betegnelsen »naturrein« på en jordbærmarmelade, der indeholder geleringsmidlet pektin samt spor eller rester af bly, cadmium og pesticider i de i det præjudicielle spørgsmål angivne mængder, kan vildlede køberen med hensyn til levnedsmidlets beskaffenhed i den betydning, hvori udtrykket anvendes i artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i), i direktiv 79/112.

26. I denne henseende skal det erindres, at Domstolen gentagne gange har beskæftiget sig med en eventuel vildledende karakter af en betegnelse, et varemærke eller en angivelse i henseende til traktatbestemmelserne eller afledt ret [12]. Det fremgår af Domstolens praksis, at den ved afgørelsen af, om en betegnelse, et varemærke eller en angivelse kunne vildlede køberen, har taget hensyn til »den formodede forventning hos en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger [...]« [13].

27. Det er derfor i lyset af dette kriterium, at jeg, henset til tilstedeværelsen af det omtvistede stof i Darbo's marmelade, vil undersøge, hvorvidt betegnelsen »naturrein« kan vildlede køberen med hensyn til dette levnedsmiddels beskaffenhed.

Indholdet af pektin

28. Pektin er et »geleringsmiddel« i henhold til bestemmelserne i direktiv 95/2/EF

12 — Jf. f.eks. dom af 7.3.1990, sag C-362/88, GB-Inno-BM, Sml. I, s. 667, af 13.12.1990, sag C-238/89, Pall, Sml. I, s. 4827, af 18.5.1993, sag C-126/91, Yves Rocher, Sml. I, s. 2361, af 2.2.1994, sag C-315/92, Verband Sozialer Wettbewerb, kaldet »Clinique«, Sml. I, s. 317, af 29.6.1995, sag C-456/93, Langguth, Sml. I, s. 1737, og af 6.7.1995, sag C-470/93, Mars, Sml. I, s. 1923.

13 — Dom af 16.7.1998, sag C-210/96, Gut Springenheide og Tusky, Sml. I, s. 4657, præmis 31. Jf. ligeledes den nævnte Mars-dom, præmis 24, og dom af 28.1.1999, sag C-303/97, Sektkellerei Kessler, Sml. I, s. 513, præmis 36.

om andre tilsætningsstoffer til levnedsmidler end farvestoffer og sødestoffer [14]. Det drejer sig om et stof, der, når det tilsættes et levnedsmiddel, øger dets konsistens ved geldannelse [15].

29. Anvendelsen af pektin i marmelade ekstra reguleres i det væsentlige af to fællesskabsretlige tekster: det ovennævnte direktiv 95/2 og direktiv 79/693/EØF om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om marmelade og frugtgelé samt kastanjecreme [16].

I direktiv 95/2 figurerer pektin blandt de stoffer, som kan tilsættes marmelade ekstra [17] på grundlag af »*quantum satis*«-princippet [18]. Ved udtrykket »*quantum satis*« forstås, at der ikke er fastsat nogen maksimumsværdi, men at de pågældende stoffer skal anvendes i overensstemmelse med god fremstillingspraksis [19].

I øvrigt tillader direktiv 79/693 ligeledes anvendelsen af pektin i fremstillingen af marmelade ekstra [20].

30. Pektin kan have såvel flydende som fast konsistens. Det fremgår af bestemmelserne i direktiv 95/2 og 79/693, at pektin i fast form udgør et *tilsætningsstof* (E 440) [21], mens pektin i flydende form anses for en *ingrediens* i levnedsmidlet [22].

31. I den foreliggende sag præciseres det ikke i forelæggelseskendelsen, om den af Darbo anvendte pektin har flydende eller fast form. Men som Kommissionen med rette har fremhævet, er dette spørgsmål ikke afgørende for vurderingen af, hvorvidt den omtvistede mærkning er i overensstemmelse med bestemmelserne i direktiv 79/112.

32. I henhold til dette direktivs artikel 6, stk. 4, litra a), forstås »ved *ingrediens* [...] ethvert stof, *herunder tilsætningsstoffer*, der anvendes ved fremstilling eller tilberedning af et levnedsmiddel, og som stadig forefindes i færdigvaren, eventuelt i ændret form« [23].

14 — Europa-Parlamentet og Rådets direktiv af 20.2.1995 (EFT L 61, s. 1), som ændret ved Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 96/85/EF af 19.12.1996 (EFT 1997 L 86, s. 4), og ved Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 98/72/EF af 15.10.1998 (EFT L 295, s. 18, herefter »direktiv 95/2«).

15 — Artikel 1, stk. 3, litra n), i direktiv 95/2.

16 — Rådets direktiv af 24.7.1979 (EFT L 205, s. 5), som ændret ved Rådets direktiv 80/1276/EØF af 22.12.1980 om ændring af direktiv 76/893/EØF, 79/693/EØF og 80/777/EØF som følge af Grækenlands tiltrædelse, for så vidt angår det antal stemmer, som udgør det beslutningsdygtige flertal i forbindelse med proceduren i Den Stående Levnedsmiddelkomité (EFT L 375, s. 77), og ved Rådets direktiv 88/593/EØF af 18.11.1988 (EFT L 318, s. 44), herefter »direktiv 79/693«.

17 — Direktiv 79/693 definerer marmelade ekstra som »en blanding af sukkerarter og pulp, med passende geléagtig konsistens [...]« (bilag I, A, punkt 1).

18 — Bilag I og II til direktiv 95/2.

19 — Artikel 2, stk. 8, i direktiv 95/2.

20 — Artikel 5, sammenholdt med bilag I, A, punkt 1; III, A, punkt 1, sidste led, og III, B til direktiv 79/693.

21 — Bilag III, B, til direktiv 79/693 og bilag I og II til direktiv 95/2.

22 — Bilag III, A, punkt 1, sidste led, til direktiv 79/693 og artikel 1, stk. 5, litra b), i direktiv 95/2.

23 — Min fremhævelse.

33. Det følger heraf, at den af Darbo anvendte pektin, uanset om den er i flydende form (ingrediens) eller i fast form (tilsætningsstof), skal figurere på listen over de ingredienser, der indgår i produktet.

34. Mærkningen af den omtvistede marmelade opfylder imidlertid dette krav. Efter betegnelsen »*Ingredienser*« er der tydeligt anført »jordbær, sukker, koncentreret citronsaft« og »geleringsmidlet pektin«.

35. Denne mærkning er således i overensstemmelse med artikel 3, stk. 1, punkt 2, samt med artikel 6, stk. 4, litra a), og artikel 5, litra a), i direktiv 79/112.

36. Det skal tilføjes, at der i direktiv 79/693 — ud over de ifølge direktiv 79/112 obligatoriske oplysninger — er fastsat specifikke regler om mærkning af marmelade [24]. I henhold til dette skal emballagen for marmelade ekstra indeholde:

»påskriften 'fremstillet af [...] g frugt pr. 100 g', idet det angivne tal udtrykker de mængder pr. 100 g af det færdige produkt, hvortil der er anvendt: -pulp [...]« [25]

samt

»påskriften 'samlet mængde sukker: [...] g pr. 100 g', idet det angivne tal udtrykker den refraktometriske værdi af det færdige produkt, fastsat ved 20° C [...]« [26].

37. Mærkningen af det omtvistede produkt opfylder ligeledes disse to supplerende krav. Det fremgår heraf, at marmeladen er »*fremstillet af mindst 50 g frugter pr. 100 g*«, og at den har et »*sukkerindhold [på] i alt 60 g pr. 100 g*«.

38. Under disse omstændigheder mener jeg ikke, at betegnelsen »naturrein« kan vildlede køberen med hensyn til sammensætningen af det omtvistede produkt.

39. I en dom af 26. oktober 1995 erkendte Domstolen, at »[...] de forbrugere, hvis valg

24 — Direktiv 79/112 fastsætter, at »ved fællesskabsbestemmelser, som finder anvendelse på bestemte levnedsmidler [...] kan der foreskrives flere obligatoriske oplysninger end dem, der er opregnet i artikel 3« (artikel 4, stk. 2, første afsnit).

25 — Artikel 7, stk. 3, litra a), i direktiv 79/693.

26 — Artikel 7, stk. 3, litra b), i direktiv 79/693.

af produkt afgøres af dets sammensætning, *først læser ingredienslisten*, som ifølge [direktiv 79/112] skal være angivet på produktet« [27].

I den foreliggende sag informeres en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger, som undersøger ingredienslisten, straks om indholdet af geleringsmidlet pektin i Darbo-marmeladen. Den omtvistede mærkning gør det således muligt for forbrugeren at træffe sin beslutning om køb med fuldt kendskab til omstændighederne og i givet fald at vurdere det præcise omfang af betegnelsen »naturrein«.

40. Endvidere skal det erindres, at Domstolen har fastslået, »at en medlemsstat ikke gyldigt kan gøre gældende, at en ingrediensliste, der er i overensstemmelse med direktivets [79/112] artikel 3, desuagtet må anses for vildledende i direktivets [79/112] artikel 15, stk. 2's forstand [...]« [28].

41. I det omfang ingredienslisten for den omtvistede marmelade er i overensstemmelse med artikel 3 i direktiv 79/112 samt med bestemmelserne i direktiv 79/693, kan det ikke antages, at den kan vildlede køberen.

Forekomsten af spor eller rester af bly, cadmium og pesticider

42. De øvrige klagepunkter, der er fremsat af Verein, vedrører spor eller rester af bly, cadmium og pesticider i Darbo's marmelade.

43. Som Kommissionen med rette har fremhævet, udgør de nævnte stoffer ikke »ingredienser« i levnedsmidlet i den forstand, hvori udtrykket anvendes i artikel 6, stk. 4, i direktiv 79/112. De findes heller ikke på listen over de obligatoriske oplysninger, der er opregnet i direktivets artikel 3, stk. 1. Det bestemmes således ikke i direktiv 79/112, at de skal anføres på marmeladens emballage.

44. Henset til forekomsten af de nævnte stoffer skal det ikke desto mindre undersøges, om betegnelsen »naturrein« kan vildlede køberen med hensyn til levnedsmidlets beskaffenhed i den forstand, hvori udtrykket anvendes i artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i), i direktiv 79/112 [29].

45. I denne henseende giver mærkningen af Darbo-marmeladen et par oplysninger om produktets fremstillingsmåde. Det præcise-

27 — Sag C-51/94, Kommissionen mod Tyskland, Sml. I, s. 3599, præmis 34 (min fremhævelse).

28 — Den nævnte Van der Laan-dom, præmis 37.

29 — Jf. i denne henseende den nævnte Van der Laan-dom, præmis 39 og 40.

res, at marmeladen er fremstillet af Darbo-familien siden 1879 efter en nedarvet tyrolsk opskrift. Efter denne opskrift »opvarmes og omrøres marmeladen forsigtigt«, således at værdifulde vitaminer og den naturlige frugtaroma bevares. Endvidere fremgår det af emballagen, at marmeladen er fremstillet af »havejordbær«.

46. Henset til disse oplysninger mener jeg ikke, at betegnelsen »naturrein« kan vildlede køberen med hensyn til *produktionsmetoden* for så vidt angår de bær, der indgår i levnedsmidlet. Navnlig synes den nævnte betegnelse ikke at kunne give indtryk af, at den omtvistede marmelade er et »økologisk« produkt.

47. I handelen sælges produkter fra økologiske landbrug normalt under betegnelsen »økologisk« [30]. De kan ligeledes være forsynet med angivelser, som på den ene eller den anden måde henviser til en økologisk produktionsmetode [31]. Men som vi har set, indeholder mærkningen af Darbo's marmelade ingen sådanne angivelser.

48. Derimod skal det afgøres, om en »almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger« forventer at finde spor eller rester af bly, cadmium og pesticider i en »naturrein« marmelade.

49. Kommissionen har i sine skriftlige indlæg [32] foreslået Domstolen at opstille et præcist kriterium for besvarelsen af dette spørgsmål. Den har fremhævet, at flere fællesskabsretlige tekster fastsætter maksimalgrænseværdier for rester af bly, cadmium og pesticider i levnedsmidler. Den har derfor foreslået, at der foretages en sammenligning af de af den forelæggende ret angivne værdier og de maksimalgrænseværdier, der er fastsat på fællesskabsplan. Kommissionen finder, at betegnelsen »naturrein« kun kan vildlede køberen i det tilfælde, hvor de målte værdier i den omtvistede marmelade i væsentlig grad overstiger de af Fællesskabet fastsatte grænseværdier.

50. Den finske regering [33] mener derimod ikke, at et sådant kriterium er relevant. Den har understreget, at samtlige de levnedsmidler, der opfylder de i fællesskabsretten fastsatte renhedskrav, nødvendigvis skal betegnes som »rene«. Såfremt den omtvistede marmelade viser sig at opfylde disse krav, må betegnelsen »naturrein« derfor anses for at være i strid med bestemmel-

30 — Jf. i denne henseende artikel 2 i Rådets forordning (EØF) nr. 2092/91 af 24.6.1991 om økologisk produktionsmetode for landbrugsprodukter og om angivelse heraf på landbrugsprodukter og levnedsmidler (EFT L 198, s. 1).

31 — Jf. i denne henseende den tredje betragtning samt artikel 1, stk. 1, i forordning nr. 2092/91.

32 — S. 9, 10 og 11 i den franske oversættelse.

33 — Jf. navnlig punkt 13 i dens skriftlige indlæg.

serne i artikel 2, stk. 1, litra a), nr. iii), i direktiv 79/112. Betegnelsen antyder nemlig i dette tilfælde, »at det pågældende levnedsmiddel har en særlig beskaffenhed, skønt alle lignende levnedsmidler har samme beskaffenhed«.

51. I den foreliggende sag mener jeg, at betegnelsen »naturrein« i *to tilfælde* kan vildlede forbrugeren med hensyn til levnedsmidlets beskaffenhed.

For det første kan betegnelsen »naturrein« vildlede køberen, såfremt denne betegnelse viser sig at være uforenelig med forekomsten af spor eller rester af bly, cadmium og pesticider i den omtvistede marmelade. I dette tilfælde indeholder levnedsmidlet stoffer, der er sundhedsfarlige eller forurenende, hvilket naturligvis er til hinder for anvendelsen af betegnelsen »naturrein«.

For det andet ville betegnelsen »naturrein« — selv hvis man gik ud fra, at den omtvistede marmelade med rimelighed kunne indeholde spor eller rester af bly, cadmium og pesticider — stadig kunne vildlede køberen, såfremt mængden af disse stoffer viste sig at være særlig høj. I dette tilfælde ville levnedsmidlet have et sådant indhold af rester af bly, cadmium og pesticider, at det tydeligvis ikke længere kunne betegnes som »naturrein«. I et sådant tilfælde ville den omstændighed, at mærkningen af marmeladen ikke indeholdt oplysninger om forekomsten af disse rester endvidere være en vildledning af forbrugeren i bestemmelserne i direktiv 79/112's forstand.

52. I det første tilfælde må man rejse spørgsmålet om forekomsten af bly, cadmium og pesticider i det omgivende miljø.

53. Det andet tilfælde ligner det af Kommissionen foreslåede kriterium, for så vidt som det forudsætter en sammenligning af de mængder, den forelæggende ret har angivet, og de maksimalgrænseværdier, der er fastsat i fællesskabsretten.

54. Før disse to tilfælde undersøges, skal jeg — ved hjælp af nogle domme — erindre om den kontrol, som Domstolen udøver, når den udtaler sig om en eventuel vildledende karakter af en betegnelse, et varemærke eller en reklameangivelse.

55. Den nævnte Pall-sag vedrørte anvendelsen af bogstavet ® — afledt af det engelske ord »registered« — sammen med et varemærke for at angive, at det drejede

sig om et registreret varemærke. I den pågældende sag var det i henhold til tysk lovgivning muligt at forbyde, at et produkt påført bogstavet ® blev bragt i omsætning, når produktets varemærke ikke var registreret i denne medlemsstat, men i en anden medlemsstat. Det blev gjort gældende, at et sådant forbud var begrundet, da bogstavet (R) vildledte forbrugeren, hvis varemærket ikke var registreret i det land, hvor varerne blev bragt i omsætning.

Domstolen tilbageviste dette argument med den begrundelse, at: »[...] *selv om forbrugerne eller en del af disse kunne blive vildledt på dette punkt*, kan denne risiko ikke begrunde en så væsentlig hindring for de frie varebevægelser [...]« [34].

56. På samme måde anfægtedes i den nævnte Mars-sag en tysk lovgivning, der forbød import af isbarrer, som lovligt var bragt i omsætning i Frankrig, og hvis emballage var forsynet med angivelsen »+ 10%«, og hvis volumen var blevet forøget i forbindelse med en reklamekampagne. Den nationale ret stillede spørgsmålstegn ved, hvorvidt angivelsen »+ 10%« var vildledende, navnlig i det tilfælde, hvor forhandlerne måtte have forhøjet priserne på isbarrerne tilsvarende.

På dette punkt fastslog Domstolen, at »[...] Mars ikke har benyttet reklamekampagnen til at forhøje sine salgspriser, og at der intet foreligger i sagen, hvoraf det fremgår, at detailhandlerne selv skulle have forhøjet deres priser« [35]. Domstolen tilføjede imidlertid, at »[...] under alle omstændigheder [...] [er] den blotte omstændighed, *at der består en risiko for, at importørerne og detailhandlerne forhøjer prisen på den pågældende vare, således at forbrugerne vil kunne blive vildledt [...] ikke tilstrækkeligt* til at begrunde et generelt forbud, der vil kunne indebære hindringer for samhandelen inden for Fællesskabet« [36].

57. Endelig vedrørte ovennævnte dom i sagen Kommissionen mod Tyskland — blandt andre produkter — hollandaise- og bearnaisesauce. I Tyskland var salget af færdige saucer, der var fremstillet på grundlag af plantefedt, betinget af, at etiketten på produktet — ud over ingredienslisten — skulle være forsynet med en oplysning om, at produktet indeholdt plantefedt. Under sagen om tilsidesættelse af forpligtelserne i henhold til traktatens artikel 30 forklarede den tyske regering, at den omtvistede betingelse havde til formål at gøre forbrugerne opmærksomme på, at der fandtes ingredienser i produkterne, som de ikke forventede, da de pågældende saucer ikke var fremstillet i overensstemmelse med de traditionelle fremstillingsforskrifter i Tyskland.

34 — Den nævnte Pall-dom, præmis 19 (min fremhævelse).

35 — Den nævnte Mars-dom, præmis 19.

36 — Den nævnte Mars-dom, præmis 19 (min fremhævelse). Domstolen anførte imidlertid: »Dette udelukker ikke, at medlemsstaterne i givet fald ved passende forholdsregler kan gribe ind over for behørigt dokumenterede forhold, hvorved forbrugerne vildledes« (præmis 19).

I den pågældende sag fandt Domstolen, at forbrugeroplysningen var sikret ved produkternes ingrediensliste. Den tilføjede, at »*selv om forbrugerne i visse tilfælde kan blive vildledt, er denne risiko minimal*, hvorfor den ikke kan begrunde den hindring for de frie varebevægelser, som beror på de anfægtede betingelser« [37].

58. Af disse domme kan det udledes, at Domstolen med henblik på at afgøre, hvorvidt en betegnelse, et varemærke eller en reklameangivelse kan vildlede forbrugeren, anvender et *de minimis*-ræsonnement [38]. Den fastslår kun, at der er tale om en vildledning af forbrugeren, hvis den finder, at denne risiko er tilstrækkelig alvorlig eller kvalificeret.

59. I øvrigt fastslog Domstolen i dom af 26. november 1996, Graffione:

»at kun *en vis større* risiko for vildledning af forbrugeren kan sætte de krav, der følger af princippet om frie varebevægelser, ud af kraft og således begrunde handelshindringer [...]« [39].

60. Kravet om en »vis større risiko« for vildledning af forbrugeren er således et fast element i Domstolens praksis.

61. Henset til dette krav mener jeg, at Domstolen i den foreliggende sag vil kunne opstille et *dobbelt kriterium* med henblik på vurderingen af, om betegnelsen »naturrein« kan vildlede forbrugeren. Ifølge dette dobbelte kriterium:

a) kan betegnelsen »naturrein« vildlede forbrugeren, såfremt anvendelsen heraf klart er uforenelig med forekomsten af spor eller rester af bly, cadmium og pesticider i den omtvistede marmelade

b) hvis dette ikke er tilfældet, vil betegnelsen »naturrein« imidlertid kunne vildlede forbrugeren, såfremt anvendelsen af denne betegnelse klart er uforenelig med forekomsten af de nævnte rester på grund af de mængder heraf, der er målt i den omtvistede marmelade.

62. Dette dobbelte kriterium er i overensstemmelse med de to muligheder for vildledning af forbrugeren, som jeg har nævnt ovenfor [40].

37 — Den nævnte dom i sagen Kommissionen mod Tyskland, præmis 34 (min fremhævelse).

38 — Jf. ligeledes i denne retning de nævnte domme i Cliniquesagen, præmis 20-23, og Van der Laan-sagen, præmis 41 og 42.

39 — Sag C-313/94, Sml. I, s. 6039, præmis 24 (min fremhævelse).

40 — Jf. punkt 51 ovenfor.

Spørgsmålet om, hvorvidt betegnelsen »naturrein« klart er uforenelig med forekomsten af spor eller rester af bly, cadmium og pesticider i den omtvistede marmelade

63. *Bly* og *cadmium* kan beskrives som »forurenende stoffer« i henhold til bestemmelserne i forordning (EØF) nr. 315/93 om fællesskabsprocedurer for forurenende stoffer i levnedsmidler [41]. Det drejer sig om »ethvert stof, som ikke forsætligt er tilsat levnedsmidlet, men som er til stede heri som et restprodukt fra produktion [...] eller som følge af forurening via miljøet« [42].

64. Bly og cadmium udgør tungmetaller, der på grund af forurening findes i luften og på jordoverfladen [43].

65. Flere fællesskabsretlige tekster bekræfter i øvrigt forekomsten af disse to stoffer i det omgivende miljø.

Hvad angår bly nævner f.eks. direktiv 82/884/EØF [44], at »den stigende anvendelse af bly fører for tiden til en forøgelse af blyforureningen *i mange miljøer*« [45]. I dette direktiv har Rådet fastsat »en grænseværdi for *bly i luften* for at bidrage konkret til at beskytte mennesket mod *virkningerne af bly i miljøet*« [46].

Et andet eksempel gives i Rådets direktiv 1999/30/EF af 22. april 1999 [47]. Ligesom direktiv 82/884 har dette til formål at »fastsætte grænseværdier [...] for koncentrationerne *i luften af [...] bly [...]*« [48].

I øvrigt nævnes det i direktiv 80/778/EØF [49], at vandmiljøet ligeledes kan indeholde et sådant stof. Bestemmelserne i dette direktiv viser, at vand beregnet til drikkevand, uanset om det leveres til drikkevandsformål eller anvendes i virksomheder,

41 — Rådets forordning af 8.2.1993 (EFT L 37, s. 1).

42 — Artikel 1, stk. 1, andet afsnit, i forordning nr. 315/93.

43 — Jorden indeholder ligeledes bly og cadmium i naturlig form i form af »salte«.

44 — Rådets direktiv af 3.12.1982 om grænseværdi for bly i luften (EFT L 378, s. 15).

45 — Anden betragtning til direktiv 82/884 (min fremhævelse).

46 — Artikel 1, stk. 1, i direktiv 82/884 (min fremhævelse).

47 — Direktiv om luftkvalitetsgrænseværdier for svovldioxid, nitrogendioxid og netrogenoxider, partikler og bly i luften (EFT L 163, s. 41).

48 — Artikel 1, første led, i direktiv 1999/30 (min fremhævelse).

49 — Rådets direktiv af 15.7.1980 om kvaliteten af drikkevand (EFT L 229, s. 11).

der fremstiller levnedsmidler, ligeledes har et vist blyindhold [50].

Hvad angår cadmium bekræftes dette stofs tilstedeværelse i vandmiljøet af flere fællesskabstekster.

Således fremgår det af præamblen til direktiv 83/513/EØF [51], at

»eftersom *den forurening, der skyldes udledninger af cadmium i vandmiljøet, hidrører fra et stort antal industrier*, er det nødvendigt at fastsætte specifikke grænseværdier afhængigt af industritypen og at fastsætte kvalitetsmålsætninger for det vandmiljø, i hvilke disse industrier udleder cadmium« [52].

I dette direktiv fastsatte Rådet »grænseværdierne for emissionsnormer for cadmium i udledninger fra industrianlæg [...]« [53] og fastsatte »kvalitetsmålsætninger *for så vidt angår cadmium for vandmiljøer*« [54].

Endvidere bekræfter bestemmelserne i direktiv 80/778, at vand beregnet til drikkevand, uanset om det leveres til drikkevandsformål eller anvendes i virksomheder, der fremstiller levnedsmidler, også kan indeholde en vis mængde cadmium [55].

66. Det fremgår af samtlige disse direktiver, at et betydeligt antal industrier udleder eller har udledt bly og cadmium i miljøet. Hvor beklageligt dette end er, er tilstedeværelsen af disse to stoffer i miljøet således et faktum [56].

67. I det omfang havefrugter — pr. definition — dyrkes i et sådant miljø, bliver de uundgåeligt udsat for forurenende stoffer,

50 — Jf. navnlig artikel 2 og 3 samt bilag I, D, punkt 51, til direktiv 80/778.

51 — Rådets direktiv af 26.9.1983 om grænseværdier og kvalitetsmålsætninger for udledninger af cadmium (EFT L 291, s. 1).

52 — Fjerde betragtning til direktiv 83/513 (min fremhævelse).

53 — Artikel 1, stk. 1, første led, i direktiv 83/513.

54 — Artikel 1, stk. 1, andet led, i direktiv 83/513 (min fremhævelse).

55 — Jf. navnlig artikel 2 og 3 i direktiv 80/778 samt dets bilag I, D, punkt 46.

56 — I denne henseende er blyforureningen af luften ikke særlig overraskende. Bilindustrien har længe, da brændstof til biler endnu ikke var »blyfrit«, udledt dette stof i atmosfæren.

som påvirker miljøet. Under disse omstændigheder er det ikke usædvanligt at finde *spor eller rester* af bly og cadmium i havejordbær, der er dyrket »på naturlig måde«.

68. Jeg vil således fastholde, at det ikke *på forhånd* er givet, at betegnelsen »naturrein« er uforenelig med forekomsten af de nævnte rester i den omtvistede marmelade.

69. Hvad angår *pesticider* skal der henvises til direktiv 90/642/EØF af 27. november 1990 [57]. Præamblen til denne tekst giver en relevant fremstilling af, hvorfor der anvendes pesticider. Det anføres, at:

»Den vegetabilske produktion indtager en meget betydningsfuld plads i Fællesskabet.

Udbyttet af nævnte produktion *påvirkes til stadighed af skadegørere og ukrudt.*

Det er absolut nødvendigt at *beskytte planter og planteprodukter mod disse skadegørere*, ikke blot for at undgå nedgang i udbyttet eller skade på de høstede produkter, men også for at øge landbrugets produktivitet.

Kemiske pesticider er et af de vigtigste midler til beskyttelse af planter og planteprodukter mod virkningerne af disse skadegørere; det er imidlertid ønskeligt, at der fastsættes obligatoriske maksimalgrænseværdier på et så lavt niveau, som god landbrugspraksis berettiger til« [58].

70. Det fremgår af denne tekst, at brugen af pesticider er et af de mest almindelige midler til at bekæmpe organismer, der er skadelige for vegetabilske produkter og landbrugsprodukter [59]. I øvrigt bruges pesticider ikke udelukkende til industrielt brug eller til stordrift. Privatpersoner, der har stueplanter, eller som dyrker frugt og grøntsager i haven, anvender ligeledes sådanne stoffer for at beskytte deres planter.

57 — Rådets direktiv om fastsættelse af maksimalgrænseværdier for pesticidrester på og i visse produkter af vegetabilsk oprindelse, herunder frugt og grøntsager (EFT L 350, s. 71), som sidst ændret ved Kommissionens direktiv 99/71/EF af 14.7.1999, om ændring af bilagene til Rådets direktiver 86/362/EØF, 86/363/EØF og 90/642/EØF (EFT L 194, s. 36), herefter »direktiv 90/642«.

58 — Første til fjerde betragtning til direktiv 90/642 (min fremhævelse).

59 — Domstolen har i øvrigt gentagne gange fastslået, at »pesticider er stoffer, der er nødvendige for landbruget [...]« (dom af 19.9.1984, sag 94/83, Heijn, Sml. s. 3263, præmis 15, og af 13.3.1986, sag 54/85, Mirepoix, Sml. s. 1067, præmis 14).

71. Den omstændighed, at havejordbær dyrkes »på naturlig måde«, synes derfor ikke at kunne udelukke forekomsten af rester af pesticider i bærrene. Det er korrekt, at forordning nr. 2092/91 med hensyn til »økologiske« produkter har fastsat bestemmelser, der »indebærer væsentlige begrænsninger med hensyn til anvendelsen af gødningsstoffer og pesticider, som kan [...] medføre restkoncentrationer [...]« [60]. Jeg har imidlertid allerede fastslået, at Darbo-marmeladen ikke er et økologisk produkt i den nævnte forordnings forstand, og at produktet ikke er forsynet med nogen angivelser, der giver anledning til at tro, at det er fremstillet økologisk [61].

72. Under disse omstændigheder synes det ikke *på forhånd* givet, at betegnelsen »naturrein« er uforenelig med forekomsten af spor eller rester af pesticider i den omtvistede marmelade.

Spørgsmålet om, hvorvidt betegnelsen »naturrein« er uforenelig med mængden af de rester af bly, cadmium og pesticider, der er målt i den omtvistede marmelade

73. Jeg mangler imidlertid at undersøge *indholdet* af de rester af bly, cadmium og pesticider, der er målt i den omtvistede marmelade. Betegnelsen »naturrein« kan nemlig ikke desto mindre vildlede forbrugeren, hvis levnedsmidlet har et særligt højt indhold af disse sundhedsfarlige eller forurenende stoffer [62].

74. Med henblik herpå er det hensigtsmæssigt at sammenligne det af den forelæggende ret angivne indhold med de i fællesskabsretten fastsatte maksimalgrænseværdier.

75. Hvad angår *bly* og *cadmium* har jeg ikke fremdraget noget specifikt dokument om forekomsten af disse to stoffer i frugt. Kommissionen har imidlertid fremlagt dokumenter, der viser, at der er foretaget flere internationale og europæiske undersøgelser på dette område.

I december 1998 vedtog *Codex Alimentarium*-udvalget under FAO [Food and Agriculture Organization (of the United Nations)] og WHO [63] dokumenter, der anbe-

60 — Niende betragtning til forordning nr. 2092/91.

61 — Jf. punkt 45, 46 og 47 ovenfor.

62 — Betegnelsen »naturrein« ville så meget desto mere kunne vildlede forbrugeren, såfremt levnedsmidlet, på grund af det særlig høje indhold af de omtvistede stoffer, ville udgøre en fare for forbrugerens sundhed.

63 — Det skal fremhæves, at Domstolen jævnligt henviser til arbejdet i *Codex alimentarius*-udvalget under FAO og WHO: jf. f.eks dom af 12.3.1987, sag 178/84, Kommissionen mod Tyskland, kaldet »Reinheitsgebot for øl«, Sml. s. 1227, præmis 44, af 13.12.1990, sag C-42/90, Bellon, Sml. I, s. 4863, præmis 14, og af 4.6.1992, forenede sager C-13/91 og C-113/91, Debus, Sml. I, s. 3617, præmis 17.

falede vedtagelsen af internationale grænseværdier for bly og cadmium i visse levnedsmidler. Hvad angår frugt foreslog det en grænse på 0,3 mg/kg for rester af bly og 0,01 mg/kg for cadmium [64].

Kommissionens Generaldirektorat for »Industri« (GD III) har i øvrigt foretaget en undersøgelse af medlemsstaternes lovgivning om maksimalgrænseværdier for bly og cadmium i levnedsmidler. I februar 1995 udarbejdede det et dokument benævnt »Sammendrag af medlemsstaternes lovgivninger om grænseværdier for skadelige stoffer i levnedsmidler« [65]. Det fremgår af dette dokument, at medlemsstaterne for frugt og grøntsagers vedkommende tillader et blyindhold, der varierer mellem 0,1 mg/kg og 0,5 mg/kg og et cadmiumindhold mellem 0,02 mg/kg og 0,2 mg/kg. Endvidere fremgår det, at den tyske lovgivning i de fleste frugter tolererer en værdi på 0,5 mg/kg bly og en værdi på 0,2 mg/kg cadmium.

76. I det præjudicielle spørgsmål anfører Oberlandesgericht Köln, at Darbo-marmeladen indeholder følgende spor: < 0,01 mg/kg bly og 0,008 mg/kg cadmium.

77. Heraf følger, at de målte rester i den omtvistede marmelade klart ligger under samtlige de ovenfor nævnte nationale og internationale værdier. Det omtvistede produkt har et blyindhold, som er 30 gange mindre end de grænseværdier, der — f.eks. — anbefales af Codex alimentariusudvalget under FAO og WHO. Endvidere — for at tage et andet eksempel — er produktets cadmiumindhold 25 gange mindre end de maksimalgrænseværdier, der er tilladt i henhold til den tyske lovgivning.

78. Hvad angår *pesticider* må man henholde sig til bestemmelserne i direktiv 90/642 af 27. november 1990. Heri har Rådet udtrykkeligt opregnet »maksimalgrænseværdier for pesticidrester på og i visse produkter af vegetabilsk oprindelse, herunder frugt og grøntsager« [66].

Det fremgår af bilag II til direktiv 90/642, at maksimalgrænseværdierne for pesticidrester i jordbær (undtagen vildtvoksende)

64 — Bilag I til Kommissionens indlæg (s. 8 og 5).

65 — Bilag 2 til Kommissionens indlæg.

66 — Som det fremgår af selve titlen på direktiv 90/642.

er fastsat til 5 mg/kg såvel for procymidon som for vinclozolin [67].

79. I det præjudicielle spørgsmål anfører den forelæggende ret imidlertid, at Darbo-marmeladen indeholder følgende rester: 0,016 mg/kg procymidon og 0,005 mg/kg vinclozolin.

80. De mængder pesticider, der er målt i den omtvistede marmelade, er således væsentlig lavere end de i fællesskabsretten tilladte grænseværdier [68]. Indholdet af procymidon er mere end *300 gange* mindre end den i direktiv 90/642 tilladte maksimalgrænseværdi. Endvidere er indholdet af vinclozolin *1000 gange* mindre end de i fællesskabsretten tilladte maksimalgrænseværdier.

81. Under disse omstændigheder mener jeg ikke, at betegnelsen »naturrein« kan vildlede forbrugeren med hensyn til den omtvistede marmelades beskaffenhed, og navnlig om dens kvalitet, sammensætning eller fremstillingsmåde. Navnlig er det på ingen måde godtgjort, at Darbo-marmeladen, på grund af spor eller rester af bly, cadmium og pesticider, ikke kan betegnes som »naturlig« eller forsynes med betegnelsen »naturrein«.

Endvidere skal det fremhæves, at den omstændighed, at køberen ikke på produktets etikette informeres om forekomsten af de nævnte rester, ikke kan udgøre en vildledning af forbrugeren i den forstand, hvori udtrykket anvendes i bestemmelserne i direktiv 79/112, når henses til det meget lille indhold af de nævnte rester i forhold til de af de kompetente myndigheder (det være sig internationale, nationale eller fællesskabsmyndigheder) tilladte værdier.

82. Derfor skal jeg foreslå Domstolen at svare Oberlandesgericht Köln, at anvendelsen af betegnelsen »naturrein« på en jordbærmarmelade, som indeholder geleringsmidlet pektin samt spor eller rester af bly, cadmium og pesticider i de i forelæggelseskendelsen angivne mængder, ikke kan vildlede køberen med hensyn til levnedsmidlets beskaffenhed i den forstand, hvori udtrykket anvendes i artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i), i direktiv 79/112.

67 — Hvad angår vinclozolin jf. bilag II, punkt 1, litra v), til direktiv 90/642, som ændret ved artikel 2 i Rådets direktiv 93/58/EØF af 29.6.1993 om ændring af bilag II til direktiv 76/895/EØF samt bilaget til direktiv 90/642/EØF (EFT L 211, s. 6). Hvad angår procymidon jf. bilag II, punkt 1, litra v), b), til direktiv 90/642, som ændret ved artikel 3 i Kommissionens direktiv 98/82/EF af 27.10.1998 om ændring af bilagene til Rådets direktiv 86/362/EØF, 86/363/EØF og 90/642/EØF (EFT L 290, s. 25).

68 — Kommissionen betegner endda disse værdier som »forbavsende lave« (s. 11 i den franske oversættelse af Kommissionens indlæg).

Forslag til afgørelse

83. På baggrund af ovenstående skal jeg foreslå Domstolen at kende følgende for ret:

»Artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i), i Rådets direktiv 79/112/EØF af 18. december 1978 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler bestemt til den endelige forbruger samt om reklame for sådanne levnedsmidler, som ændret ved Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 97/4/EF af 27. januar 1997, skal fortolkes således, at anvendelsen af betegnelsen 'naturrein' på en jordbærmarmelade som den i hovedsagen omhandlede ikke kan vildlede køberen med hensyn til levnedsmidlets beskaffenhed.«